

Konstitutionsutskottets betänkande

1976/77:13

med förslag till ändring av vissa tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen

Omfattningen av lönelegationens årsredogörelse (8.5.3 RO)

Enligt 9 kap. 11 § regeringsformen (RF) har riksdagens lönelegation till uppgift att på riksdagens vägnar godkänna avtal i förhandlingsfrågor rörande anställningsvillkor för statens arbetstagare. Närmare bestämmelser om lönelegationens sammansättning m. m. finns i riksdagsordningen (RO). I tilläggsbestämmelsen 8.5.3 RO föreskrivs att lönelegationen före den 15 januari varje år skall lämna riksdagen redogörelse för sin verksamhet under föregående år. Vid redogörelsen fogas avtal och andra handlingar som har underställts delegationen för godkännande. Det ankommer på arbetsmarknadsutskottet att granska lönelegationens årsredogörelse och redovisa resultatet av granskningen för riksdagen.

Utskottet har till prövning tagit upp frågan om viss begränsning av omfattningen av lönelegationens årsredogörelse bör komma till stånd. Frågan har aktualiserats genom en skrivelse till utskottet från utredningen om underställning av avtal (ang. utredningens direktiv se riksdagsberättelsen 1973 II s. 264). I denna skrivelse anförs bl. a. följande under rubriken "Överväganden".

Bestämmelserna om riksdagens lönelegation antogs och trädde i kraft före den genomgripande reform av statstjänstemännens förhandlingsrätt som beslöts år 1965 och som genomfördes vid årsskiftet 1965-1966. Såsom utredningen avser att i annat sammanhang klargöra mera utförligt har lönelegationens reella aktivitet knappast motsvarat de antaganden som tycks komma till uttryck i förarbetena. Bestämmelsen om att delegationen till sin årliga redogörelse skall foga de handlingar som har underställts delegationen för godkännande kunde uppenbarligen inte grundas på någon realistisk uppfattning om arten och omfånget av det material som sålunda skulle komma att publiceras.

De handlingar som det är fråga om tillhör numera i huvudsak två kategorier. Dels är det avtal etc. med mer eller mindre generell giltighet, t. ex. "avtal om löner 1975-1976 för statstjänstemän m. fl. (ALS 1975-1976)". Handlingar av detta slag utges regelmässigt i tryck av statens avtalsverk, separat eller i verkets cirkulärserier. Dels är det avtal etc. rörande särskilda myndigheter, framför allt i s. k. AB-frågor, dvs. frågor om lönegradsplacering av tjänster i samband med omorganisation av viss myndighet. Utredningens överväganden om undantagande av vissa slags avtal från lönelegationens prövning gäller i första hand sådana avtal. Dessa är ibland utformade så - med lönegradsuppgifter i anslutning till kodbeteckningar som är hänförliga till ett icke publicerat underlagsmaterial - att det knappast ens teoretiskt är möjligt för den som har tillgång endast till avtalstexten att dra slutsatser

om avtalets lönepolitiska innebörd. För kännedom om de statsfinansiella konsekvenserna – vilka inte alltid kan preciseras – erfordras kompletterande information. Allmänt får sägas gälla att innehållet i den föreskrivna bilagedelen i lönelegationens redogörelse är otillräckligt och inadekvat som underlag för en bedömning av delegationens beslut från materiell synpunkt. Riksdagsbehandlingen av redogörelsen har också – oavsett vilka de ursprungliga intentionerna bakom bestämmelsen härom har varit – inskränkts till att bli en granskning från konstitutionell synpunkt av hur delegationen har utövat sin befogenhet att besluta på riksdagens vägnar. Vad gäller denna granskning, som måste anses betydelsefull, kan noteras att delegationen alltsedan år 1966 regelmässigt i redogörelsens huvuddel särskilt omnämner de fall där frågor om delegationens kompetens har varit aktuella (se senast redogörelsen för år 1974, s. V).

Sammanfattningsvis synes föreskriften om publicering av de handlingar som har underställts lönelegationen kunna upphävas utan nackdel. Det bör vara till fyllest att handlingarna finns tillgängliga hos delegationen för det utskott som behandlar dess redogörelse och för andra som kan önska ta del av dem.

Utredningen föreslår att utskottet tar initiativ till ändring av berörda tilläggsbestämmelse på så sätt att föreskriften om att vid lönelegationens årsredogörelse skall fogas avtal och andra handlingar som har underställts delegationen för godkännande utgår.

Redogörelse från styrelsen för riksdagsbiblioteket (3.13.1 RO)

I tilläggsbestämmelsen 3.13.1 RO anges när motionsrätt föreligger i samband med redogörelser från riksdagens organ. Enligt bestämmelsen föreligger motionsrätt bl. a. med anledning av redogörelse från styrelsen för riksdagsbiblioteket.

Enligt riksdagens beslut den 18 februari 1976 (förs. 1975/76:3, KU 1975/76:35, rskr 148) skall riksdagsbiblioteket fr. o. m. den 1 januari 1977 upphöra att vara en självständig myndighet och i stället ingå som en särskild enhet i riksdagens förvaltningskontor. Med hänsyn härtill bör styrelsen för riksdagsbiblioteket – som inte finns efter angiven dag – utgå ur uppräkningsen i 3.13.1 RO fr. o. m. den 1 januari 1977. För att motionsrätt skall föreligga också med anledning av den redogörelse för riksdagsbibliotekets förvaltning under år 1976 som styrelsen för biblioteket reglementsenligt skall avge till riksdagen bör lagändringen förses med en särskild övergångsbestämmelse av denna innebörd.

Utskottet

Med hänvisning till vad utredningen om underställning av avtal anfört i sin skrivelse har utskottet funnit anledning att med utnyttjande av sin initiativrätt föreslå att tilläggsbestämmelsen 8.5.3 RO ändras i enlighet med utredningens förslag. Ändringen bör träda i kraft den 1 januari 1977.

Utskottet vill i detta sammanhang också ta initiativ till den ändring i tilläggsbestämmelsen 3.13.1 RO som angetts i det föregående.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av utskottets initiativ antar det lagförslag som intagits i bilaga till detta betänkande.

Stockholm den 24 november 1976

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Björck i Nässjö (m), Mossberg (s), Fiskesjö (c), Svensson i Eskilstuna (s), Nordin (c), Karlsson i Malung (s), Schött* (m), Gustafsson i Ronneby (s), Kindbom (c), Nyquist (s), fru Hammarbacken (c), fru Cederqvist (s) och herr Tarschys (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Förslag till**Lag om ändring i riksdagsordningen**

Härigenom föreskrives att tilläggsbestämmelserna 3.13.1 och 8.5.3 i riksdagsordningen skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3.13.1

Motion får avlämnas med anledning av redogörelse från fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, *styrelsen för riksdagsbiblioteket*, riksdagens ombudsmän eller riksdagens revisorer.

Mötion får avlämnas med anledning av redogörelse från fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, riksdagens ombudsmän eller riksdagens revisorer.

8.5.3

Lönedelegationen skall före den 15 januari varje år lämna riksdagen redogörelse för sin verksamhet under föregående år. *Vid redogörelsen fogas avtal och andra handlingar som har underställts delegationen för godkännande.*

Lönedelegationen skall före den 15 januari varje år lämna riksdagen redogörelse för sin verksamhet under föregående år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om redogörelse från styrelsen för riksdagsbiblioteket, som anmäles i kammaren efter ikraftträdandet.